

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA
NACIONALNI KURIKULUM MEĐUPREDMETNE TEME
PODUZETNIŠTVO

PRIJEDLOG NAKON JAVNE RASPRAVE

Prosinac 2017.

STRUKTURA KURIKULUMA MEĐUPREDMETNE TEME PODUZETNIŠTVO

- A. OPIS MEĐUPREDMETNE TEME
- B. ODGOJNO-OBRZOZN CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA MEĐUPREDMETNE TEME
- C. DOMENE (MAKROKONCEPTI) U ORGANIZACIJI KURIKULUMA MEĐUPREDMETNE TEME
- D. ODGOJNO-OBRZOZN OČEKIVANJA PO CIKLUSIMA I DOMENAMA (MAKROKONCEPTIMA)
- E. UČENJE I POUČAVANJE MEĐUPREDMETNE TEME
- F. VREDNOVANJE U MEĐUPREDMETNOJ TEMI

A. OPIS MEĐUPREDMETNE TEME

Okvir nacionalnog kurikuluma daje osobitu pozornost vrijednostima: znanju, solidarnosti, identitetu, odgovornosti, integritetu, poštovanju i poduzetnosti.

Poduzetnost definiramo kao vrijednost koja prepostavlja aktiviranje osobnih potencijala na kreativan, konstruktivan, odgovoran i inovativan način u svrhu prilagodbe promjenjivim okolnostima u različitim područjima života te u različitim društvenim ulogama.

Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo (*Sense of Initiative and Entrepreneurship*) jedna je pak od ključnih kompetencija Europskoga referentnog okvira za cjeloživotno učenje koja je potrebna svakom građaninu da bi bio sposoban (samo)zaposliti se te se osobno razvijati u društvu znanja. Prema definiciji i načelima te ključne kompetencije cjeloživotnog učenja, a koje su Europski parlament i Europsko vijeće naveli u svojim preporukama za razvoj poduzetništva, poduzetništvo predstavlja sposobnost pojedinca da pretvara ideje u djela. Ono podrazumijeva kreativnost, inovativnost, sposobnost razumnog preuzimanja rizika kao i sposobnost planiranja, organiziranja te vođenja projekata kako bi se postigli određeni ciljevi. Poduzetništvo se provlači kroz svakodnevni obiteljski život i potiče svjesnost o cjelevitosti rada i razvija sposobnost iskorištavanja prilika. Ova kompetencija se odnosi i na svijest o važnosti etičnog ponašanja i etičkih vrijednosti te promiče dobro upravljanje (odgovorno, transparentno, u skladu sa zakonom, participativno, efektivno, efikasno).

Poduzetnost kao vrijednost i poduzetništvo kao međupredmetna tema komplementarni su svim ostalim predmetima i međupredmetnim temama i uvršteni u sve cikluse i sve nastavne predmete i izvannastavne aktivnosti.

Odgajatelji, učitelji, nastavnici, stručni suradnici i ravnatelji svih odgojno-obrazovnih institucija podupiru stvaranje poticajnog okružja za razvoj poduzetničke kompetencije. Pritom se podrazumijeva povezivanje škole s gospodarstvom, tržištem rada i lokalnom/regionalnom zajednicom s posebnim naglaskom na mentorski rad i iskustveno učenje. Osjećaj za inicijativu i poduzetništvo, tj. poduzetnička znanja, vještine i stavove, razvijaju se u ranim fazama socijalizacije od vrtićke dobi nadalje. Odgojno-obrazovni sustav stoga od najranije dobi osnažuje i potiče proces usvajanja poduzetničkog mišljenja i djelovanja.

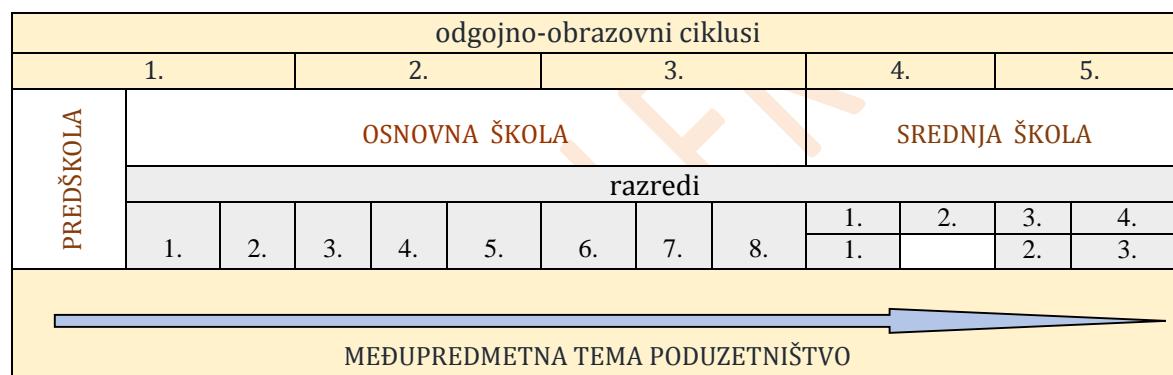
Ova međupredmetna tema zastupa otvorenu komunikaciju između odgojno-obrazovnih radnika i učenika, suradničko učenje i druge oblike rada, uz uzajamno poštovanje i ohrabrvanje. Učenici uče o aktivnom i odgovornom sudjelovanju u društvu, a učenje za poduzetništvo otvara vrata raznim životnim mogućnostima i perspektivama.

Svrha je učenja i poučavanja ove međupredmetne teme razvijanje poduzetničkoga načina promišljanja i djelovanja u svakodnevnom životu i radu, stjecanje radnih navika i razvoj osobina poduzetne osobe (odgovornost, samostalnost, marljivost, inicijativnost, kreativnost, inovativnost, sposobnost donošenja odluka, samopouzdanje, odlučnost u djelovanju, spremnost na razuman rizik i upravljanje rizikom, mobilnost, fleksibilnost i dr.) koja je tako osposobljena za prepoznavanje prilika i mogućnosti za samoaktualizaciju.

Na kraju, svrha je učenja i poučavanja ove međupredmetne teme razvoj poduzetničke kompetencije usvajanjem poduzetničkih znanja, vještina i stavova nužnih za pripremu i sudjelovanje u svijetu rada. Tema uključuje razumijevanje temeljnoga ekonomskog procesa (ideja – planiranje – realizacija – stvaranje nove vrijednosti) bez isključive usmjerenosti na pokretanje vlastita poslovanja i poučava odgovornom djelovanju u svim aspektima radnog života, neovisno o odabiru karijere.

U cilju zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba učenika s teškoćama, kurikulum se prilagođava u skladu sa smjernicama *Otvora za poticanje i prilagodbu iskustava učenja te vrednovanje postignuća djece i učenika s teškoćama*.

U cilju zadovoljavanja odgojno-obrazovnih potreba darovitih učenika, uvodi se razlikovni kurikulum u skladu sa smjernicama *Otvora za poticanje iskustava učenja i vrednovanje postignuća darovite djece i učenika*.

Slika - Mjesto međupredmetne teme Poduzetništvo u odgojno-obrazovnom sustavu

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA MEĐUPREDMETNE TEME

Odgojno-obrazovni ciljevi učenja i poučavanja međupredmetne teme Poduzetništvo upotpunjuju se sa sadržajima ostalih međupredmetnih tema.

Učenik će:

- razviti organizacijske i upravljačke sposobnosti (planiranje, provođenje planova, praćenje izvršenja, upravljanje vremenom) te sposobnost donošenja odluka, postavljanje ciljeva i prioriteta, rješavanja problema, timskog rada, vođenja; razviti komunikacijske vještine (međuosobne i grupne, prezentacijske i pregovaračke vještine); upoznati pravila učenja i rada u interkulturalnom okružju;
- biti otvoren za nove ideje i mogućnosti, stvarati inovativna, konkurentna i kreativna rješenja; stvarati prilike, a ne ih čekati;
- se upoznati s izradom projektnih prijedloga i upravljanjem projektima;
- razumjeti ekonomsko okružje, razviti ekonomsku i finansijsku pismenost, upoznati se s temeljnim ekonomskim konceptima (stvaranje nove vrijednosti) i ponašati se društveno odgovorno;
- razviti upornost, pozitivan odnos prema radu i radne navike, sposobnost samoprocjene i kritičkog mišljenja; definiranja i rješavanja problema;
- razlikovati i istraživati pojedina zanimanja; usvojiti temeljna znanja iz područja svijeta rada i poslovanja u svrhu razvoja karijere; prepoznavati potrebu i prilike za cjeloživotno učenje.

C. DOMENE (MAKROKONCEPTI) U ORGANIZACIJI KURIKULUMA MEĐUPREDMETNE TEME

Kurikulum međupredmetne teme Poduzetništvo ostvaruje se u tri domene:

- A) promišljaj poduzetnički
- B) djeluj poduzetnički
- C) ekonomska i finansijska pismenost.

Ovako razrađene domene potaknut će kod učenika razvoj poduzetnog načina razmišljanja i djelovanja u svakodnevnom životu i radu, proaktivn stav prema svemu što radi, uočavanje prilika i njihovo razumno korištenje. Usvajanjem elementarne ekonomske i financijske pismenosti učenik će steći osnovna znanja i vještine potrebne za uključivanje u svijet rada i razviti svijest o potrebi cjeloživotnog učenja, usavršavanja i prilagođavanja potrebama tržišta rada te razvijati sposobnost razumnog preuzimanja rizika.

A) PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI

Poduzetničko promišljanje veže se uz stvaranje okružja/uvjeta za razvoj osobina učenika (npr. samosvjesnost, potreba za ostvarenjem, vjera u sebe, usmjerenoš, tolerancija rizičnih i neizvjesnih situacija, proaktivnost itd.) te uz istraživanje, kreativnost, sustavan pristup problemu, što je utemeljeno na spoznajama o odgovornom poduzetništvu u zajednici i okolišu te za zajednicu i okoliš. Poduzetna mlada osoba treba razumjeti kontekst u kojem živi i djeluje. Da bi to mogla, treba razumjeti temeljne ekonomske koncepte koji utječu na svakodnevnicu, ali i poduzetničko okružje u kojem se ideja razvija.

Sastavnice ove domene jesu očekivanja koja se odnose na:

- prepoznavanje, definiranje i rješavanje problema i primjenu inovativnih i/ili kreativnih rješenja
- snalaženje u rizičnim i neizvjesnim situacijama
- odgovornosti u zajednici i okolišu / za zajednicu i okoliš te promišljanje na etičan i sustavan način.

B) DJELUJ PODUZETNIČKI

Poduzetničko djelovanje odnosi se na kreiranje projektnih prijedloga, za što je potrebno razumijevanje temeljnih ekonomskih i financijskih koncepata. Poduzetničko djelovanje podrazumijeva projektni menadžment i razumijevanje lanca vrijednosti te jasno definiranje problema, stvaranje kreativnih, inovativnih i konkurentnih prijedloga te konačno finaliziranje projektnog prijedloga. Ključni su dio ove domene i stvaranje tima i timski rad, iskustveno učenje i praktično iskustvo.

Sastavnice ove domene jesu očekivanja koja se odnose na:

- razvoj poduzetničke ideje od koncepta do realizacije
- postavljanje ciljeva i artikulaciju vlastite vizije
- razvoj sposobnosti planiranja i upravljanja planiranim aktivnostima

- planiranje i upravljanje karijerom.

C) EKONOMSKA I FINANCIJSKA PISMENOST

Domena ekonomska i finansijska pismenost uvodi učenika u svijet rada i financija, stjecanje i raspodjelu rezultata. Omogućuje mu osnovno razumijevanje ekonomije i poduzetničkog djelovanja kao procesa stvaranja nove vrijednosti te djelovanja tržišnih zakonitosti. Učenik upoznaje rad poduzeća, rad državnih, gospodarskih i finansijskih institucija, uči kako se odgovorno odnositi prema radu i novcu, kako stvoriti uvjete za osobni i profesionalni razvoj.

Ekonomska pismenost definira se kao kompetencija kojom se identificiraju i vrednuju ekonomski koncepti u odnosu na osobne financije, ekonomske i političke sustave.

Finansijska pismenost podrazumijeva svijest o finansijskim mogućnostima i rizicima te sposobnost prikupljanja potrebnih informacija i donošenje odluka o izboru finansijskih usluga sukladno osobnim potrebama.

Sastavnice ove domene jesu očekivanja koja se odnose na:

- osnovno razumijevanje ekonomije i njezina primjena u svakodnevnom životu
- razumijevanje finansijskih proizvoda, usluga i koncepata
- odgovorno upravljanje novcem.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA PO CIKLUSIMA I DOMENAMA (MAKROKONCEPTIMA)

Odgojno-obrazovna očekivanja po ciklusima i domenama (makrokonceptima) prikazana su na dva načina:

- odgojno-obrazovna očekivanja po ciklusima i domenama (makrokonceptima) /Tablica 1.)
- odgojno-obrazovna očekivanja, njihova razrada na znanje, vještine i stavove po ciklusima i domenama (makrokonceptima); preporuke za ostvarivanje očekivanja te ključni sadržaji /Tablica 2./

- Tablica 1. Odgojno-obrazovna očekivanja po ciklusima i domenama (makrokonceptima)

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA PO CIKLUSIMA I DOMENAMA					
DOMENA	1. CIKLUS	2. CIKLUS	3. CIKLUS	4. CIKLUS	5. CIKLUS
A) PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI	A – 1.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	A – 2.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	A – 3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	A – 4.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	A – 5.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.
	A – 1.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	A – 2.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	A – 3.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	A – 4.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	A – 5.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.
	A – 1.3. Upoznaje mogućnosti osobnog razvoja (razvoj karijere, profesionalno usmjeravanje).	A – 2.3. Upoznaje mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.	A – 3.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.	A – 4.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.	A – 5.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoj karijere i profesionalnog usmjeravanja.
B) DJELUJ PODUZETNIČKI	B – 1.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	B – 2.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	B – 3.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	B – 4.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	B – 5.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.
	B – 1.2. Planira i upravlja aktivnostima.	B – 2.2. Planira i upravlja aktivnostima.	B – 3.2. Planira i upravlja aktivnostima.	B – 4.2. Planira i upravlja aktivnostima.	B – 5.2. Planira i upravlja aktivnostima.
	B -1.3.	B -2.3.	B -3.3.	B -4.3.	B -5.3.

	Prepoznae važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Prepoznae važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Prepoznae važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Prepoznae važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Prepoznae važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.
C) EKONOMSKA I FINANSIJSKA PISMENOST	C – 1.1. Prepoznae vrijednost ljudskog rada i stvaranja dobara za osiguravanje sredstava za život pojedinca i dobrobit zajednice.	C – 2.1. Istražuje procese proizvodnje dobara, pružanja usluga i gospodarske djelatnosti u zajednici.	C – 3.1. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije.	C – 4.1. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. i 4. ciklusa).	C – 5.1. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. i 4. ciklusa).
	C - 1.2. Prepoznae osnovne pojmove tržišta.	C - 2.2. Prepoznae osnovne tržišne odnose/procese razmijene.	C- 3.2. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. ciklusa).	C – 4.2. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. ciklusa).	C - 5.2. Objašnjava osnovne namjene i koristi se financijskim uslugama.
	C – 1.3. Upoznaje funkciju novca.	C – 2.3. Prepoznae ulogu novca u osobnom i obiteljskom životu.	C – 3.3. Upravlja osobnim financijama i prepoznae tijek novca.	C – 4.3. Objašnjava osnovne namjene financijskih institucija i koristi se financijskim uslugama.	C – 5.3. Objašnjava osnovne namjene i koristi se financijskim uslugama.

- b) Tablica 2. Odgojno-obrazovna očekivanja, njihova razrada na znanje, vještine i stavove po ciklusima i domenama (makrokonceptima); preporuke za ostvarivanje očekivanja te ključni sadržaji

A – PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI - 1. ciklus				
ODGOJNO-OBRZOZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: A – 1.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	Prepoznae inovaciju i njezinu vrijednost. Uočava problem iz neposredne okoline i predlaže rješenje. Prepoznae da su resursi oskudni.	Koristi dostupne materijale za rad.	Otvoren je prema drukčijem mišljenju.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
A – 1.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	Uočava neizvjesnost i rizik u neposrednoj okolini. Prepoznae ponuđene proizvode i usluge (sadržaje) u neposrednoj okolini. Identificira osobne potrebe i interese koje je moguće zadovoljiti u neposrednoj okolini.	Donosi odluku o aktivnosti u koju će se uključiti iz neposredne okoline.	Rizik i neizvjesnost doživljava kao prilike za učenje.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
A – 1.3. Upoznaje mogućnosti osobnog razvoja (razvoj karijere, profesionalno usmjeravanje).	Razlikuje zanimanja svojih najbližih. Opisuje različita zanimanja.	Pokazuje različita zanimanja kroz igru.	Otvoren je prema različitim mogućnostima, zanimanjima i poslovima.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i

				izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Gosti predavači: roditelji i poduzetnici s pričama o svojim zanimanjima.
KLJUČNI SADRŽAJI	Inovativnost, kreativnost, razlikovanje rizika i neizvjesnosti, upoznavanje sa svjetom rada, važnost i različitost zanimanja, jednakovrijednost, odgovornost, oskudnost resursa.			

A – PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI - 2. ciklus				
ODGOJNO-OBRZOZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: A – 2.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	Razumije različite mogućnosti korištenja resursa.	Istražuje i raspravlja o različitim mogućnostima korištenja resursa. Rješava probleme korištenjem različitih mogućnosti.	Spremno eksperimentira u pronalaženju rješenja.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Gradanski odgoj.
A – 2.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	Analizira ponudu sadržaja iz neposredne okoline.	Određuje najbolje rješenje.	Pokazuje samostalnost i samopouzdanje u doноšenju odluka.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete,

	Određuje prioritete u procesu donošenja odluka.	Predviđa posljedice poduzetih aktivnosti.	Pokazuje otvorenost prema drugčijim mišljenjima.	izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Gradanski odgoj.
A – 2.3. Upoznaje mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.	Opisuje nekoliko mogućnosti za razvoj karijere. Objašnjava razliku između „biti poduzetnik“ i „djelovati poduzetno“.	Koristi više izvora informacija u istraživanju. Izrađuje mapu osobnog razvoja (portfolio).	Pokazuje otvorenost prema različitim mogućnostima. Cjeni svoje i tuđe osobne mogućnosti.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
KLJUČNI SADRŽAJI	Donošenje odluka i posljedica različitih izbora, svjesnost da rizik uvijek postoji, istraživanje mogućih zanimanja, biti poduzetnik ili djelovati poduzetno.			

A – PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI - 3. ciklus				
ODGOJNO-OBRZOZVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Učenik: A – 3.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	Istražuje komparativne prednosti regija/županija u Republici Hrvatskoj te navodi njihov potencijal za poduzetništvo.	Predlaže preporuke za razvoj poduzetničkog potencijala u okružju.	Pozitivno se odnosi prema istraživanju i stvaranju novih rješenja.	Geografija Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti .
A – 3.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	Uviđa i procjenjuje rizik povezan sa stvarnom životnom situacijom (učionica, škola, obitelj, zajednica).	Pronalazi rješenja za prevladavanje ili sprječavanje rizika.	Preuzima razuman rizik. Uči iz pogrešaka i prihvata promjene.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.
A – 3.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.	Poznaje mogućnosti i razlikuje programe za nastavak školovanja ovisno o osobnim ciljevima i mogućnostima. Prepoznaje i objašnjava važnost cjeloživotnog učenja za razvoj karijere.	Rabi nove izvore znanja i alate potrebne za pristup nastavku obrazovanja. Procjenjuje svoje jake i slabe strane. Sastavlja jednostavan životopis. Nadopunjuje mapu osobnog razvoja (portfolio).	Procjenjuje osobne mogućnosti. Cjeni svoj uspjeh i uspjeh drugih.	Integrirano Otvoreno za sve nastavne predmete, izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Kontinuirano djelovanje stručnih suradnika na radionicama i individualnom savjetovanju.

		Planira nastavak školovanja ovisno o vlastitim ciljevima i mogućnostima.		Gost predavač iz HZZ-a o profesionalnom usmjeravanju i izboru zanimanja.
KLJUČNI SADRŽAJI	Planiranje resursa, poduzetnički potencijal, komparativne prednosti, ulaganje u cijeloživotno učenje, upravljanje karijerom, jednostavan životopis na materinskom i stranom jeziku.			

A – PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI - 4. ciklus				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: A – 4.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	Prepoznaće utjecaj inovacija i kreativnih rješenja na rast produktivnosti i konkurentnosti. Procjenjuje utjecaj oskudnosti resursa na pojedinca, poslovanje i društvo. Poznaje pojam intelektualnog vlasništva.	Izračunava produktivnost i obrazlaže komparativne prednosti rješenja. Uspoređuje dobit i troškove inovativnog rješenja.	Pokazuje otvorenost prema inovacijama. Poštuje intelektualno vlasništvo.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
A – 4.2. Snalazi se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	Navodi karakteristike različitih gospodarskih sustava te definira prednosti i nedostatke svakog od njih. Opisuje promjenjivost i složenost gospodarske situacije u nacionalnom,	Koristi Internet i primjerene e-alate u istraživanju različitih gospodarskih sustava i njihovih mogućnosti. Pronalazi na Internetu podatke o	Preuzima razuman rizik i snalazi se u neizvjesnim situacijama. Pokazuje otvorenost prema multikulturalnosti.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika

	multinacionalnom i globalnom okružju.	poslovnim subjektima te čita i razumije njihova poslovna izvješća. Procjenjuje rizik povezan s promjenjivom gospodarskom situacijom u široj okolini.		Korelacija s MT Gradanski odgoj.
A – 4.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjerenja.	Analizira mogućnosti razvoja karijere ovisno o osobnim ciljevima i mogućnostima uključivanja na tržište rada. Upoznaje se s različitim oblicima zapošljavanja te njihovim prednostima i nedostacima Uočava mogućnosti i uvjete za pokretanje vlastita posla.	Koristi e-alate i mrežne stranice za upoznavanje s mogućnostima uključivanja na tržište rada. Nadopunjuje mapu osobnog razvoja (portfolio).	Ne odustaje unatoč neuspjesima.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
KLJUČNI SADRŽAJI	Konkurentnost, planiranje vremena, intelektualno vlasništvo, gospodarski sustavi, konkurenca radne snage, mogućnosti samozapošljavanja, oportunitetni trošak, produktivnost.			

A – PROMIŠLJAJ PODUZETNIČKI - 5. ciklus

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Učenik: A – 5.1. Primjenjuje inovativna i kreativna rješenja.	Određuje važnost transfera tehnologije i komercijalizacije inovacija. Objašnjava usuglašenost tehnološke izvedivosti inovacija i otkrića s etičkim normama. Opisuje važnost kreativnih industrija za gospodarski rast.	Prezentira primjere uspješnih transfera tehnologije. Procjenjuje na primjerima inovacija i otkrića jesu li moralno opravdana.	Poštuje intelektualno vlasništvo u gospodarstvu zasnovanom na znanju. Naglašava važnost zakonske i etičke regulacije inovacija, tehnologije i znanosti.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.
A – 5.2. Snalaži se s neizvjesnošću i rizicima koje donosi.	Analizira proces globalizacije i njezin utjecaj na pojedinca i društvo. Prepoznaje razlike u trgovinskim barijerama i količini razmjene između zemalja.	Služi se makroekonomskim pokazateljima. Procjenjuje dosege proizvoda i usluga.	Poštuje različitosti i multikulturalnost.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.

NIELE

A – 5.3. Upoznaje i kritički sagledava mogućnosti razvoja karijere i profesionalnog usmjeravanja.	Poznaje mogućnosti i razlikuje programe za nastavak školovanja i uključivanja na tržište rada ovisno o osobnim ciljevima i mogućnostima. Razvija koncepte i strategije cjeloživotnog učenja. Analizira različite vrste poduzetništva ovisno o osobnim ciljevima u karijeri, mogućnostima zapošljavanja i prednostima zajednice.	Koristi se vlastitim potencijalima. Nadopunjuje i predstavlja mapu osobnog razvoja (portfolio). Piše motivacijsko pismo za dobivanje stipendije na materinskom i stranom jeziku. Kreira životopis u formatu Europass i molbu za posao. Simulira razgovor za posao.	Iskazuje vlastitu viziju budućnosti i svoje mjesto u njoj. Pokazuje fleksibilnost i pripremljenost za radnu mobilnost.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
KLJUČNI SADRŽAJI	Transfer tehnologija, komercijalizacija, kultura, inovacije, moralna dvojba, tehnoznanost, gospodarstvo zasnovano na znanju, kreativna industrija, globalizacija, mogućnosti daljnog obrazovanja, pisanje životopisa i molbe za posao te motivacijskog pisma na materinskom i stranom jeziku.			

B – DJELUJ PODUZETNIČKI - 1. ciklus				
ODGOJNO-OBRZOZVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: B – 1.1.	Prepoznaće i opisuje poduzetničku ideju.	Prezentira poduzetničku ideju pred drugima.	Cjeni svoje i druge poduzetničke ideje.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti.

Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.				Sat razrednika Gostovanje predavača poduzetnika.
B – 1.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Nabraja sastavnice potrebne za izvršenje aktivnosti. Objašnjava važnost jednakih prava i dužnosti za sve članove skupine.	Surađuje u određivanju načina provedbe planirane aktivnosti. Sudjeluje u aktivnostima s pozitivnim učinkom na dobrobit skupine ili vlastita kućanstva.	Pokazuje odgovornost u ispunjavanju preuzetih zadataka i rokova. Jednako se odnosi prema svima neovisno o njihovom socioekonomskom statusu.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.
B-1.3. Prepoznaže važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Prepoznaže i obrazlaže oskudnost resursa u svojoj neposrednoj okolini.	Djeluje prema načelima „dobrog gospodara“.	Cjeni resurse. Prepoznaže posljedice svojih i tudiš aktivnosti u zajednici i okolišu i za zajednicu i okoliš.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.
KLJUČNI SADRŽAJI	Ideja, poslovna prilika, cjeline Projektnog plana, oskudnost resursa i zaštita okoliša, „dobar gospodar“.			

B – DJELUJ PODUZETNIČKI - 2. ciklus

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: B – 2.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	Uočava i procjenjuje poduzetničke prilike u razrednom odjelu, školi i/ili zajednici. Poznaje pravila timskog rada i umrežavanja s pojedincima i drugim grupama.	Prezentira poduzetničke prilike u razrednom odjelu, školi i/ili zajednici. Sudjeluje u radu tima i umrežavanju s pojedincima i drugim grupama.	Prihvaća samostalan rad, timski rad i umrežavanje s pojedincima i grupama.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
B – 2.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Prepoznaje sve sastavnice plana aktivnosti.	Učinkovito se koristi vremenom i resursima u provedbi aktivnosti u razrednom odjelu, školi i/ili zajednici. Izabire i planira aktivnosti. Planira slobodno vrijeme.	Preuzima odgovornost za realizaciju plana.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika
B-2.3. Prepoznaje važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedница i zajednice.	Navodi i vrednuje primjere odgovornog ponašanja i poslovanja u zajednici. Opisuje pojam „zelene ekonomije“. Opisuje osnovne ekološke probleme i jednostavnim	Pokreće rasprave o pitanjima koja su važna za život i rad u razredu i školi te u njima sudjeluje. Koristi odgovarajuće postupke zaštite okoliša.	Odgovorno i etično se ponaša u obitelji, školi i zajednici. Pokazuje ekološku osviještenost.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.

	riječima navodi njihove uzroke.	Izrađuje plan ekološki odgovornog i ekonomičnog ponašanja svog kućanstva i razreda.		
KLJUČNI SADRŽAJI	Procjena poduzetničke prilike, izbor djelatnosti, mogućnosti s obzirom na dostupne resurse, upravljanje vremenom, materijalni, finansijski, prirodni i ljudski resursi, „zelena ekonomija“, razvrstavanje otpada, načini odlaganja opasnih tvari , ekološki problem.			

B – DJELUJ PODUZETNIČKI - 3. ciklus				
ODGOJNO-OBRZOZVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: B – 3.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	Razrađuje svoju poduzetničku ideju i vrednuje njezinu izvodljivost.	Javno predstavlja i argumentira poduzetničku ideju.	Pokazuje inicijativnost u razvijanju, predstavljanju i provedbi poduzetničkih ideja. Cjeni samostalan rad, rad u timu i umrežavanje s pojedincima i grupama.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Obilježavanje Europskog tjedna poduzetništva (<i>EU SME Week</i>) u suradnji s lokalnom zajednicom. Gost predavač – poduzetnik/ poduzetnica.

B – 3.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Razumije i osmišljava društveno korisnu aktivnost.	Planira i provodi društveno korisnu aktivnost. Samostalno radi i sudjeluje u radu grupe.	Poštuje pravila planiranja koja pridonose učinkovitoj aktivnosti.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.
B-3.3. Prepoznaže važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Prepoznaže koncept održivog razvoja i utjecaj pojedinca putem znanstvene, gospodarske, društvene, kulturološke, političke i drugih djelatnosti. Razlikuje sve dionike održivog razvoja i njihove interese. Nabraja i objašnjava javna dobra.	U skladu s konceptom održivog razvoja istražuje negativne učinke i pronalazi rješenja.	Poštuje i zagovara načela održivog razvoja. Poštuje javno dobro. Pokazuje i potiče odgovornost sadašnjih naraštaja za budućnost ljudi, drugih živih bića, prirode i budućih naraštaja.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Sat razrednika Korelacija s MT Građanski odgoj.
KLJUČNI SADRŽAJI	Donošenje odluka uzimajući u obzir: načelo nestaćice, popratne troškove i planiranje (razmišljati zeleno), javna dobra, društveno odgovorno poslovanje, održivi razvoj.			

B – DJELUJ PODUZETNIČKI - 4. ciklus				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik:	Prepoznaže dionike poduzetničkog okružja i mogućnosti osobnog	Služi se različitim izvorima informacija.	Pokazuje otvorenost za poduzetničke prilike.	Integrirano

B – 4.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	djelovanja za razvoj poduzetničke ideje.	Pronalazi na Internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i razumije njihova poslovna izvješća.		Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Pravo poduzetničko iskustvo. Gost predavač iz potpornih institucija.
B – 4.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Objašnjava osnove projektnog ciklusa.	Izrađuje poduzetnički projektni plan.	Odgovorno izvršava zadatke, ispunjava obaveze i poštuje rokove. Uči iz pogrešaka. Ustrajan je u dosezanju cilja.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti.
B-4.3. Prepoznaje važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Objašnjava važnost eksternalija za planiranje poduzetničkog potvjeta. Prepoznaje važnost socijalnog poduzetništva.	Istražuje primjere dobre prakse implementacije društveno odgovornog poslovanja i socijalnog poduzetništva te na temelju primjera izrađuje prijedlog vlastite društveno odgovorne aktivnosti. Pronalazi na Internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i razumije	Poštuje koncept socijalne uključenosti. Poštuje postojeće resurse RH i svijeta te sustavno djeluje na njihovu očuvanju. Usmjerava potrošnju prema proizvodima i uslugama poslovnih subjekata koji djeluju društveno odgovorno.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Korelacija s MT Građanski odgoj.

		njihova poslovna izvješća.		
KLJUČNI SADRŽAJI	Ekosustav, eksternalije, mogući izvori financiranja, državne potpore, EU sredstva, privatne i javne usluge, mogućnosti korištenja dobiti, utjecaji socijalnog poduzetništva, održivi razvoj, moralno prosuđivanje, sukob interesa, društveno odgovorno poslovanje.			

B – DJELUJ PODUZETNIČKI - 5. ciklus				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: B – 5.1. Razvija poduzetničku ideju od koncepta do realizacije.	Obrazlaže vlastitu poduzetničku ideju. Razlikuje ulogu poduzetnika od uloge upravitelja (menadžera).	Izrađuje projektni prijedlog.	Promiče poduzetništvo kao nositelja održivog gospodarskog rasta i razvoja.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti .
B – 5.2. Planira i upravlja aktivnostima.	Prepoznaće važnost investicija i različite izvore financiranja.	Koristeći e-alate istražuje mogućnosti investiranja i financiranja.	Procjenjuje prednosti i nedostatke različitih finansijskih usluga.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Korelacija s MT Građanski odgoj.

B-5.3. Prepoznaće važnost odgovornog poduzetništva za rast i razvoj pojedinca i zajednice.	Objašnjava profesionalnu etiku na različitim primjerima iz poslovног okružja. Objašnjava pojam sive ekonomije i korupcije. Prepoznaće i opisuje primjere kršenja prava potrošača.	U svakodnevnom životu prepoznaće sivu ekonomiju i koruptivno ponašanje. Predlaže rješenja na različitim primjerima sukoba interesa. U suradnji s drugima izrađuje jednostavni etički kodeks. Koristi potrošačka prava.	Ne prihvata sivu ekonomiju i koruptivno ponašanje i reagira na njihovu pojavnost. Poštije i potiče druge na poštovanje pravila profesionalnog i etičnog ponašanja.	Integrirano Izvannastavne i izvanučioničke aktivnosti. Korelacija s MT Građanski odgoj.
KLJUČNI SADRŽAJI	Projektni prijedlog, mogućnosti financiranja, stipendije, učenički i studentski krediti, odgovorno poduzetništvo - siva ekonomija, poštovanje zakonske regulative, zaštita potrošača, profesionalna etika, etički kodeks.			

C – EKONOMSKA I FINANSIJSKA PISMENOST - 1. ciklus

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Učenik: C – 1.1. Prepoznaće važnost ljudskog rada i stvaranja dobara za osiguranje sredstava za život pojedinca i dobrobit zajednice.	Prepoznaće ulogu i važnost ljudskog rada za život pojedinca. Uočava da proizvodi nastaju od određenih materijala s pomoću ljudskog rada. Prepoznaće proizvode i usluge.	Povezuje materijale i rad u gotov proizvod.	Čuva dostupne materijalne resurse, reciklira materijale. Cijeni svoj i tuđi rad. Veseli se uspjehu, uči iz neuspjeha.	LK, GK, HJ, PID – radionice, projekti, tematski dani u kojima učenici proizvode i prezentiraju različite uporabne, kulturne ili kreativne proizvode (uporabni predmeti, predstave, koncerti...); ostvaruje se u jednom nastavnom predmetu ili integrirano.
C - 1.2. Prepoznaće osnovne pojmove tržišta.	Nabraja mogućnosti razmjene dobara. Prepoznaće razliku između ponude i potražnje.	Sudjeluje u igrama razmjene dobara. Istražuje pojedine proizvode i usluge koje koristi po cijeni i kvaliteti.		Izborno - ovisno o mogućnostima i odluci škole organizira se prodaja ili razmjena nastalih proizvoda. Izvanučionička nastava - posjeti tvornicama, poduzećima, kazalištima, trgovinama, sajmovima itd. u kojima učenici uočavaju proces

				stvaranja dobara i ostvarivanje zarade u okviru zavičajnog gospodarstva. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.
C – 1.3. Upoznaje funkciju novca.	Uočava da je novac povezan s radom, proizvodnjom dobara i pružanjem usluga. Uočava da novcem zadovoljava neke svoje potrebe. Imenuje i raspoznaže po vrijednosti hrvatski novac.	Računa s novčanim jedinicama.	Prihvaca potrebu racionalne potrošnje i cijeni vrijednost novca.	MAT, PID, SR – povezuje se s temama Hrvatski novac, Danom štednje i sl.. Može se također ostvariti kao dio integriranih radionica i projekata. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.
KLJUČNI SADRŽAJI	Materijal, rad, proizvodnja, proizvod, tržište, razmjena dobara, prodaja, kupnja, novac, ponuda, potražnja.			

C – EKONOMSKA I FINANCIJSKA PISMENOST – 2. ciklus

ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA

Učenik: C – 2.1. Istražuje procese proizvodnje dobara, pružanja usluga i gospodarske djelatnosti u zajednici.	Istražuje različite materijale i zaključuje što se od njih može proizvesti. Uočava da su za proizvodnju potrebna specifična znanja. Nabraja gospodarske djelatnosti u zajednici.	Proizvodi različite proizvode. Prezentira izrađene proizvode.	Cjeni svoj i tuđi rad.	LK, GK, HJ, PID, SR, (TK 5. r.) – radionice, sajmovi, projekti, tematski dani kada učenici proizvode i prezentiraju različite uporabne, kulturne ili kreativne proizvode (uporabni predmeti, predstave, koncerti...).
C - 2.2. Prepoznaće osnovne tržišne odnose/procese razmjene.	Tumači način formiranja cijene. Razumije važnost komunikacije s tržištem. Uočava medijsko oglašavanje u svojoj sredini i obrazlaže njegovu ulogu u prodaji proizvoda.	Istražuje mogućnosti prodaje i potrebe tržišta. Istražuje cijene dostupnih proizvoda.	Usvaja elemente poslovne etike. Kritički preispituje medijsko oglašavanje u svojoj sredini.	Ostvaruje se integrirano u više nastavnih predmeta. Izborno - ovisno o mogućnostima i odluci škole organizira se prodaja ili razmjena nastalih proizvoda. Izvanučionička nastava – tijekom posjeta tvornicama, poduzećima, kazalištima, trgovinama, sajmovima itd. učenici uočavaju razvoj inovacija, procese stvaranja dobara, plasmana proizvoda i ostvarivanje zarade unutar zavičajnog gospodarstva. Istraživačka nastava - učenici istražuju

				materijale, cijene, medijske oglase u svojoj sredini itd.. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.
C – 2.3. Prepoznaće ulogu novca u osobnom i obiteljskom životu.	Utvrđuje koje osobne potrebe može zadovoljiti novcem. Objašnjava zašto je potrebno trošiti u skladu s mogućnostima. Nabraja posljedice prekomjerne potrošnje. Razlikuje ulaganje od potrošnje. Razumije i tumači važnost štednje.	Planira osobnu potrošnju i štednju.	Odgovorno se odnosi prema novcu i ne podliježe izazovima prekomjerne potrošnje.	MAT, PID, SR – povezuje se s temama Hrvatski novac, Danom štednje i sl.. Može se također ostvariti kao dio integriranih radionica i projekata. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.
KLJUČNI SADRŽAJI	Materijali za proizvodnju, znanje, proizvodnja, rad, ponuda, potražnja, cijena, prodaja, medijsko oglašavanje, novac, potrošnja, štednja.			

C – EKONOMSKA I FINANSIJSKA PISMENOST – 3. ciklus

Očekivanja u ovom ciklusu ostvaruju se izradom projekta.

ODGOJNO-OBRASOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: C – 3.1. i 3.2. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije.	Obrazlaže međuvisnost između resursa i uspješnosti realizacije plana projekta ili proizvodnje. Procjenjuje materijalne troškove projekta ili proizvodnje. Određuje cijenu proizvoda na osnovi procjene materijalnih troškova i uloženog rada. Uočava mogućnosti plasmana proizvoda na tržištu. Nabraja poznate primjere uspješnog plasiranja proizvoda. Obrazlaže što je <i>brendiranje</i>.	Sastavlja jednostavan plan projekta ili proizvodnje prema vlastitoj ideji. Prezentira svoj plan projekta ili proizvodnje. Sudjeluje u timskoj realizaciji projekta ili proizvodnje. Prepoznaće tržišne prilike.	Odgovorno i racionalno se odnosi prema resursima kojima raspolaže. Cjeni kvalitetu proizvoda. Zauzima vlastiti stav prema <i>brendiranim</i> proizvodima. Ima pozitivan stav prema poduzetništvu. Poštuje razlike i multikulturalnost u poslovnom okružju.	Integrirano kao međupredmetni projekt, tematski dan, projektni dan, natjecanja (za najoriginalniji projektni plan, natjecanja mladih poduzetnika i sl.). Moguće ga je uključiti u sadržaje geografije, matematike, fizike, tehničke kulture, hrvatskog jezika, sat razrednika i dr.. Izvanučionička nastava – tijekom posjeta tvornicama, poduzećima, kazalištima, trgovinama, sajmovima itd. učenici uočavaju procese stvaranja dobara, plasmana proizvoda ili ostvarivanje zarade. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje i MT Osobni i socijalni razvoj.
C – 3.3. Upravlja osobnim financijama i prepoznaće tijek novca.	Obrazlaže ovisnost cijene o ponudi i potražnji. Objasnjava korištenje poreza i prireza za	Izračunava PDV pri formiranju cijene. Istražuje različite oblike štednje.	Svjestan je da osobnim i zajedničkim novcem treba odgovorno upravljati.	MAT, GEO, POV u sklopu međupredmetnih projekata. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.

	financiranje javnih dobara i usluga. Objašnjava što je BDP. Obrazlaže vezu između finansijskih mogućnosti i potrošnje. Predviđa posljedice prekomjerne potrošnje. Objašnjava oblike štednje.	Vodi dnevnik mjesecne potrošnje i upravlja vlastitim džeparcem.		
KLJUČNI SADRŽAJI	Resursi (materijalni, finansijski i ljudski), stvaranje dobara (plan projekta/proizvodnje, podjela rada, timski rad), tržiste (ponuda, potražnja, cijena); PDV, BDP, porez, prirez, životna osiguranja, mirovinski i investicijski fondovi, dionice.			

C – EKONOMSKA I FINANSIJSKA PISMENOST – 4. ciklus				
Očekivanja u ovom ciklusu ostvaruju se izradom projekta.				
ODGOJNO-OBRAZOVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: C – 4.1. i 4.2. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i	Identificira čimbenike koji utječu na poslovanje (makrookruženje). Analizira i predviđa mogućnost plasmana proizvoda na tržiste.	Planira aktivnosti u projektu. Rabi IKT u planiranju i ostvarivanju projekta.	Prihvaća važnost etičnog ponašanja u poslovanju. Preuzima odgovornosti za ispunjenje obveza i poštovanje rokova.	Integrirano kao međupredmetni projekt. Moguće ga je uključiti u nastavne predmete Politika i gospodarstvo, Geografija ili druge nastavne predmete po izboru učitelja.

uključuje elemente očekivanja iz 3. ciklusa)	Opisuje osnovne tržišne mehanizme i konkurentske odnose.	Pronalazi na Internetu podatke o poslovnim subjektima te čita i razumije njihova poslovna izvješća.	Poštije zakonske propise.	U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje, MT IKT.
C – 4.3. Objasnjava osnovne namjene finansijskih institucija i koristi se finansijskim uslugama.	Poznaje elemente finansijskog plana u projektu. Objasnjava ulogu finansijskih institucija u razvoju poduzetničkih aktivnosti. Obrazlaže najčešće korištene finansijske usluge za osobne potrebe i poslovanje. Prepoznaće važnost planiranja mirovine.	Sudjeluje u izradi finansijskog plana u školskom projektu. Spreman je demonstrirati različite mogućnosti korištenja finansijskih usluga.	Odgovorno se služi pojedinim finansijskim uslugama. Kritički preispituje važnost novca za osobnu sreću.	Integrirano kao međupredmetni projekt. Moguće ga je uključiti u nastavne predmete Politika i gospodarstvo, Matematika, ili druge nastavne predmete po izboru učitelja. U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl.. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.
KLJUČNI SADRŽAJI	Resursi (materijalni, ljudski, finansijski - kapital), čimbenici poslovanja (makrookruženje = demografija, ekonomski snage, konkurenčija, kulturne i društvene snage, političke i ekonomski snage, tehnologija), tržište , upravljanje novcem (finansijske institucije – HNB, burza, FINA, komercijalne banke, porezna i finansijska kontrola; finansijske usluge – štednja, računi, krediti, kartično poslovanje, osiguranja, stipendije, plaćanja putem interneta, mobilnog telefona).			

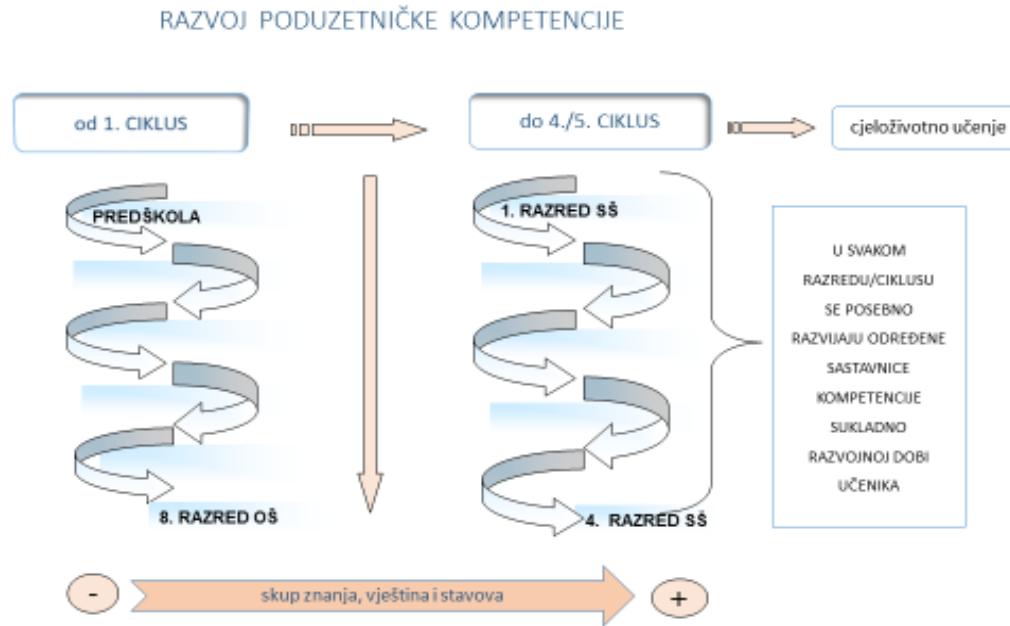
C – EKONOMSKA I FINANCIJSKA PISMENOST – 5. ciklus

Očekivanja u ovom ciklusu ostvaruju se izradom projekta.

ODGOJNO-OBRZOZVNA OČEKIVANJA	ZNANJE	VJEŠTINE	STAVOVI	PREPORUKE ZA OSTVARIVANJE OČEKIVANJA
Učenik: C – 5.1. Sudjeluje u projektu ili proizvodnji od ideje do realizacije (nadovezuje se i uključuje elemente očekivanja iz 3. i 4. ciklusa).	Analizira različite primjere projekata ulaganja – poslovnih planova. Identificira čimbenike koji utječu na poslovanje (interno okružje, mikrookruženje). Analizira promjene na lokalnom i globalnom tržištu i njihov utjecaj na gospodarstvo i život građana. Navodi važnost uvoza i izvoza. Razlikuje ulogu i aktivnosti državnih, poduzetničkih potpornih institucija i socijalnih partnera (u HR i EU) u poslovanju.	Upravlja materijalnim i nematerijalnim resursima. Sudjeluje u simulacijama različitih poslovnih situacija. Participativno vodi grupu ili tim. Istražuje postupak otvaranja poduzeća ili obrta.	Promiče poduzetničko djelovanje i razvoj poduzetničke klime. Kritički se odnosi prema promotivnim sadržajima. Preuzima odgovornost za ispunjenje obveza i poštovanje rokova. Poštuje zakonske propise i ne odobrava primjere nepoštovanja propisa. Promiče poštovanje prava proizvođača i potrošača.	Integrirano kao međupredmetni projekt. Projekt je moguće uključiti u nastavne predmete Politika i gospodarstvo, Matematika, Hrvatski jezik ili druge nastavne predmete po izboru učitelja. Moguće je organizirati prezentacije praktičnih radova, natjecanja za najbolju poslovnu ideju i dr.. U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl.. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje
C - 5.2. i 5.3. Objašnjava osnovne namjene i koristi se	Prepoznaže važnost financijskog savjetovanja pri izboru financijskih usluga.	Poduzima odgovarajuće mјere opreza.	Preuzima razuman rizik u korištenju financijskih usluga.	Ostvaruje se kao dio međupredmetnih projekata.

financijskim uslugama.	Prepoznaće financijska kaznena djela i opisuje odgovarajuće mjere opreza.		Iskazuje odgovornost za poštovanje zakona i propisa.	U ostvarivanje pojedinih sadržaja moguće je uključiti vanjske suradnike, goste predavače i sl. Korelacija s MT Građanski odgoj i obrazovanje.
KLJUČNI SADRŽAJI	Resursi (materijalni, ljudski, financijski - kapital, participativno vodstvo), čimbenici poslovanja (interni okružje – unutarnja organizacija poduzeća; mikrookruženje – kupci, dobavljači, poduzetničke potporne institucije, socijalni partneri), tržište, upravljanje novcem (financijske institucije – HNB, burza, FINA, komercijalne banke, porezna i financijska kontrola; financijske usluge – štednja, kamate, računi, krediti, kartično poslovanje, investicijski i mirovinski fondovi, dionice, državne obveznice, leasing, osiguranja).			

NIELEKTORI

E. UČENJE I POUČAVANJE MEĐUPREDMETNE TEME

Međupredmetnu temu Poduzetništvo poučavaju u određenoj mjeri svi učitelji uspostavljajući suradnju s drugima radi korelacije i integriranog djelovanja. U svakom nastavnom predmetu postoji mogućnost razvoja poduzetničkih kompetencija. Osobite mogućnosti za uspješnu realizaciju međupredmetne teme Poduzetništvo nalaze se u projektnom radu, u učeničkim projektima u predmetnoj nastavi i satu razrednika i u zajedničkim projektima više razreda i cijele škole.

Za proces učenja i poučavanja međupredmetne teme Poduzetništvo važno je da se škola otvara prema svojem okružju i povezuje s lokalnom zajednicom, da upoznaje učenike s ljudima različitih zanimanja, poduzetnicima, gospodarskim i finansijskim stručnjacima te s poslovnom zajednicom. Preporučuje se suradnja i s drugim školama, osobito školama s razvijenim programima poduzetništva, odnosno školama u kojima

su sadržaji poduzetništva dio redovita programa. Organiziraju se posjeti učenika gospodarskim/financijskim subjektima, institucijama i ustanovama te se time stječu neposredna iskustva učenja u ovom području.

Iskustva učenja

U nižim obrazovnim ciklusima iskustva učenja imaju naglasak na razumijevanju cjelovitog ciklusa od ideje do rezultata. Realiziraju se s pomoću jednostavnih primjera iz neposrednog okružja učenika te jednostavnim praktičnim aktivnostima (igra, projekt, primjeri, razgovor, predstava i dr.).

U višim ciklusima teme se produbljuju i učenik usvaja znanja i vještine planiranja, vođenja, komuniciranja i timskog rada. Pojačava se suradnja s lokalnom zajednicom, gospodarskim subjektima i državnim ustanovama. Koriste se aktivni oblici učenja i poučavanja (projekt, prezentacija, simulacija, studija slučaja).

Komplementarno s ovim kurikulumom kompetencije vezane uz poduzetništvo mogu se kvalitetno nadograditi izbornim, fakultativnim programima i izvannastavnim aktivnostima (npr. učenička zadruga, vježbovna tvrtka).

Uloga učitelja

Učitelj u realizaciji međupredmetne teme Poduzetništvo ima ulogu koordinatora i moderatora procesa učenja. Kako bi se što kvalitetnije ostvarili ciljevi i očekivanja određeni ovom međupredmetnom temom, učitelj odabire odgovarajuće sadržaje te primjenjuje aktivne metode učenja i poučavanja (radionice, projektni rad, stvaranje i učenje stvaranjem). Cilj je učiteljeva rada razviti divergentno mišljenje učenika te poticati njegove kreativne, inovativne i poduzetničke potencijale.

Osobito je važna uloga učitelja u stvaranju poticajnog okružja za učenje. Preporučuje se metoda simulacije stvarnih životnih i poslovnih situacija, odnosno metoda igranja uloga. U aktivnoj suradničkoj nastavi mogu se primijeniti neke od sljedećih metoda i strategija: igre (individualne, timske, slušanje, zamjećivanje, imitiranje), oluja ideja, izrada kognitivne mape, postavljanje otvorenih pitanja, heuristički razgovor, intervju, rasprava i debata; vođeno istraživanje, ispitivanje; simulacija, igranje uloga, studija slučaja, projektni nacrti, prezentacija radova, organizacija događanja (sajmova, smotri, natjecanja); vrednovanje i evaluacija.

Preporučuje se korištenje različitih oblika rada. Iznimno je važno iskustvo rada u timu, rada u grupi, rada u paru kao i mentorski rad.

Mjesto i vrijeme učenja

Mjesto i vrijeme učenja međupredmetne teme Poduzetništvo planira se školskim kurikulumom. Aktivnosti razrednih i školskih projekata međupredmetne teme Poduzetništvo mogu se provoditi u učionici, izvan učionice, u školskom okružju, na terenu, u prostorima raznih institucija i suradnika.

Integrirano povezivanje različitih sadržaja (iz više nastavnih predmeta) može se provoditi u trajanju od jednog dana do nekoliko dana, tjedana ili mjeseci tijekom cijele godine. Takvi projektni dani mogu se organizirati na razini pojedinih razrednih odjela ili na razini škole, ovisno o interesu učenika i mogućnostima suradnje škole i okružja (lokalne zajednice, roditelja i kulturnih institucija). Neki se projekti ili jedan njihov dio mogu provoditi i u sklopu izvanučioničke nastave ili ekskurzija.

Materijali i resursi za učenje

Materijali potrebni za rad s učenicima i dobri primjeri iz prakse mogu se pronaći na mrežnim stranicama škola i drugih odgojno-obrazovnih ustanova koje su imale iskustvo rada u poduzetničkim aktivnostima. Resursi potrebni kao potpora učenicima u usvajanju odgojno-obrazovnih očekivanja najčešće su potrošni materijal (za izvođenje konkretnih aktivnosti), odnosno pomoći u obliku ustupanja slobodnog prostora (dvorane, izvanškolski prostori) te potpora učitelja i roditelja. Korisno je uspostaviti suradnju s dionicima iz lokalne samouprave, mjerodavnih tijela državne uprave, poduzeća i institucija u provođenju planiranih aktivnosti. U sklopu učenja za poduzetništvo kao nastavni medij preporučuje se upotreba informacijsko-komunikacijske tehnologije.

Grupiranje učenika

Grupiranje učenika provodi se u skladu s očekivanim ishodima međupredmetne teme Poduzetništvo. Cilj je što kvalitetnije iskoristili učeničke potencijale i postići veću motiviranost i učinkovitost učenja. Način grupiranja ovisi i o uvjetima u kojima traje učenje. Učenici se mogu grupirati prema iskazanim interesima za pojedina područja i/ili prema prethodnom znanju, specifičnim vještinama i iskustvima. Osim homogenih grupa bitno je da učenik stječe iskustva učenja i u heterogenim grupama i timovima s članovima koji nisu iste dobi, koji imaju različite stavove, iskustva, predznanja. Važno je da grupe budu sastavljene tako da su poticajno i izazovno radno okružje za svakog učenika.

Timski suradnički rad koristan je za provođenje istraživanja, zajedničke projekte ili planiranje i proizvodnju. Članovi tima imaju svoje uloge ili zadatke. U timu učenik može birati ulogu koja najbolje odgovara njegovim interesima i sposobnostima ili je određuje učitelj. Rad u grupi ili timu omogućuje provedbu integriranih razrednih i školskih projekata s učenicima različitih razrednih odjela (horizontalno) ili projekata u koje su uključeni učenici različitih dobi i razreda (vertikalno).

U realizaciji međupredmetne teme Poduzetništvo moguće je i raditi individualno (samostalno ili uz mentora). Mentorski rad (*coaching*) omogućuje najveći stupanj individualiziranja učenja, a podrazumijeva zajednički rad učenika i učitelja na usvajanju znanja i praćenju učenikova napretka.

F. VREDNOVANJE U MEĐUPREDMETNOJ TEMI PODUZETNIŠTVO

Vrednovanje odgojno-obrazovnih očekivanja u međupredmetnoj temi Poduzetništvo proizlazi iz uputa *Okvira za vrednovanje procesa i ishoda učenja u osnovnim i srednjim školama Republike Hrvatske*. Ono je sastavni dio procesa učenja kojem pridonose učenik i učitelj radi unapređenja učenja i napredovanja učenika.

U međupredmetnoj temi Poduzetništvo vrednuje se usvojenost ishoda prema odgojno-obrazovnim očekivanjima koji su definirani u trima domenama kroz sve obrazovne cikluse.

Vrednovanje je usmjereni na provjeru usvojenosti kompetencije pri čemu je naglasak na promišljanju, zaključivanju i primjeni znanja, vještina i stavova u stvarnim životnim problemima i situacijama, a manje na usvajanju novih pojmovi.

Načini vrednovanja rada usmjereni su na: a) osobni rad i sudjelovanje učenika u ciklusu od ideje do proizvoda (originalnost ideje, kvaliteta izrade proizvoda, funkcionalnost, mogućnost daljnje proizvodnje i prodaje proizvoda); b) međusobno vrednovanje rada učenika (učenici biraju najuspješniju prezentaciju, plakat, ideju, razradu plana); c) odnos prema provedenom projektu (sajmu, izletu, priredbi, izložbi); d) medijske izvore i tekstove – njihov broj, relevantnost i korisnost vezano uz određenu poduzetničku temu (uspješni poduzetnici, zapošljavanje, javno dobro i dr.); e) primjere uspješnoga korištenja naučenog iz područja ekonomsko-financijske pismenosti u svakodnevnom životu.

Da bi pokazao u kojoj je mjeri usvojio znanja, vještine i stavove, učenik može: 1) izraditi prezentaciju, plakat, infoletak, infografiku s podatcima, praktični rad (proizvod, uslugu), anketu, osobnu mapu, videozapis, sadržaj za mrežnu stranicu (fotografije, tekstovi, video); 2) voditi intervju, razgovor, raspravu; 3) sudjelovati u terenskoj nastavi i radu, sudjelovati u projektima, prezentacijama i raspravama, u organizaciji i provedbi

događaja (sajma, priredbe, izložbe); 4) pripremiti izvještaj o svom radu i/ili radu drugih, samovrednovati svoj rad, prihvaćati vrednovanje vršnjaka (vršnjačke grupe), sudjelovati u provjeri znanja, vještina i stavova.

Nije lektorijsko